

populair

Merania ultrajemných častíc z dopravy

K. P. Kristensen, M. Veverka; CEPTA, o. z.

Workshop Udržateľná mobilita; 22.10.2024, Banská Bystrica

Ovzdušie a zdravie

- Znečistenie ovzdušia spôsobuje významnú chorobnosť a každoročne približne 5 000-7 500 predčasných úmrtí na Slovensku, t.j. 9-14 % zo všetkých úmrtí.
- Znečistenie ovzdušia stojí Slovensko každoročne 5 000-7 500 miliónov USD, t.j. 3-4,5 % HDP, čím je veľkou ekonomickou záťažou pre krajinu a jej obyvateľov.
- Znečistenie ovzdušia je jedným z hlavných zdravotných rizikových faktorov pre slovenskú populáciu.

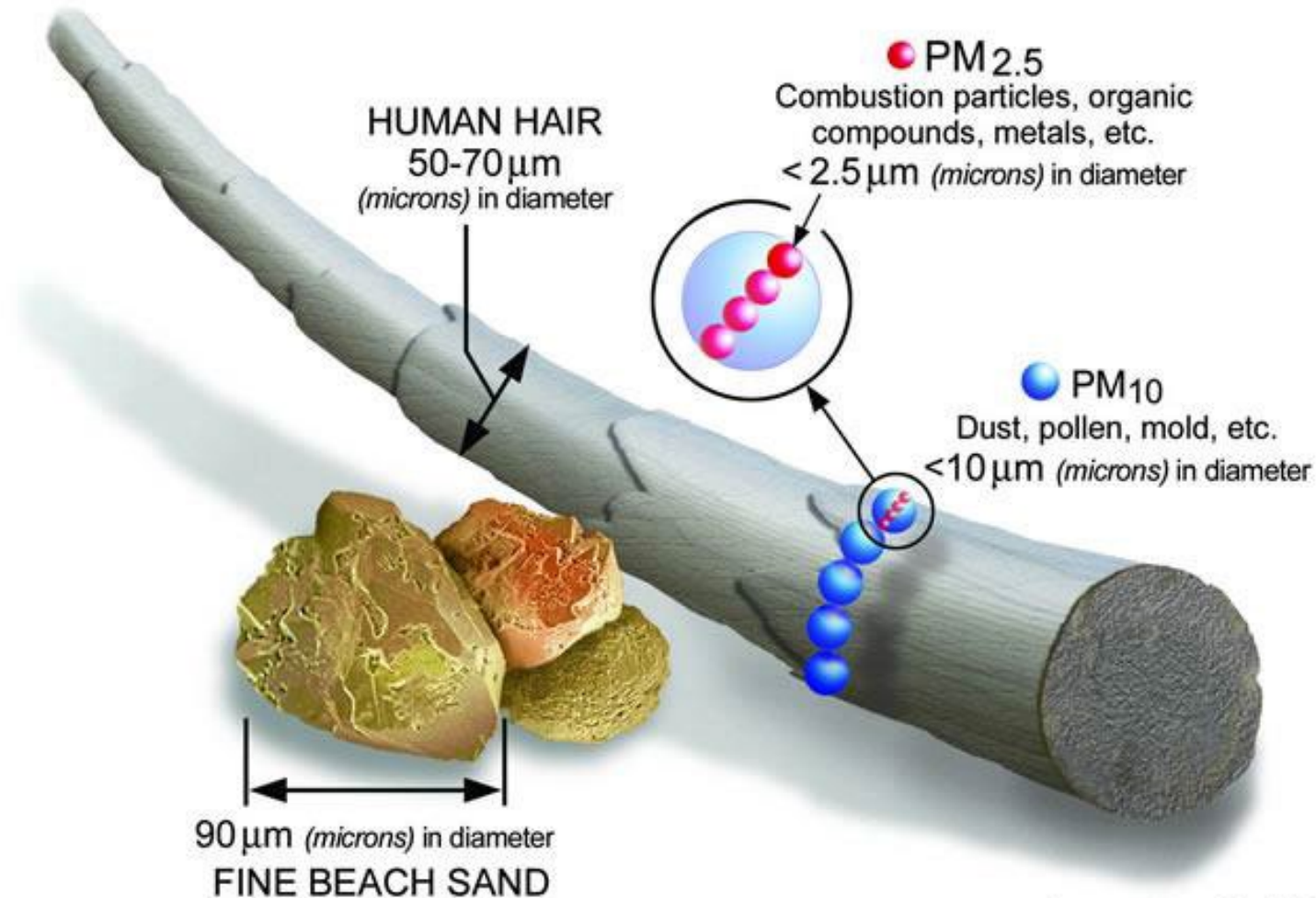
Tuhé (prachové) častice v ovzduší

	Priemer v mikrometroch	Jednotky
Tuhé častice (PM ₁₀)	< 10	µg/m ³
Hrubšie častice (PM _{2.5-10})	2.5 - 10	µg/m ³
Jemné častice (PM _{2.5})	< 2.5	µg/m ³
Ultrajemné častice (PM _{0.1})	< 0.1	počet/cm ³
Nanočastice (PM _{0.02})	< 0.02	počet/cm ³

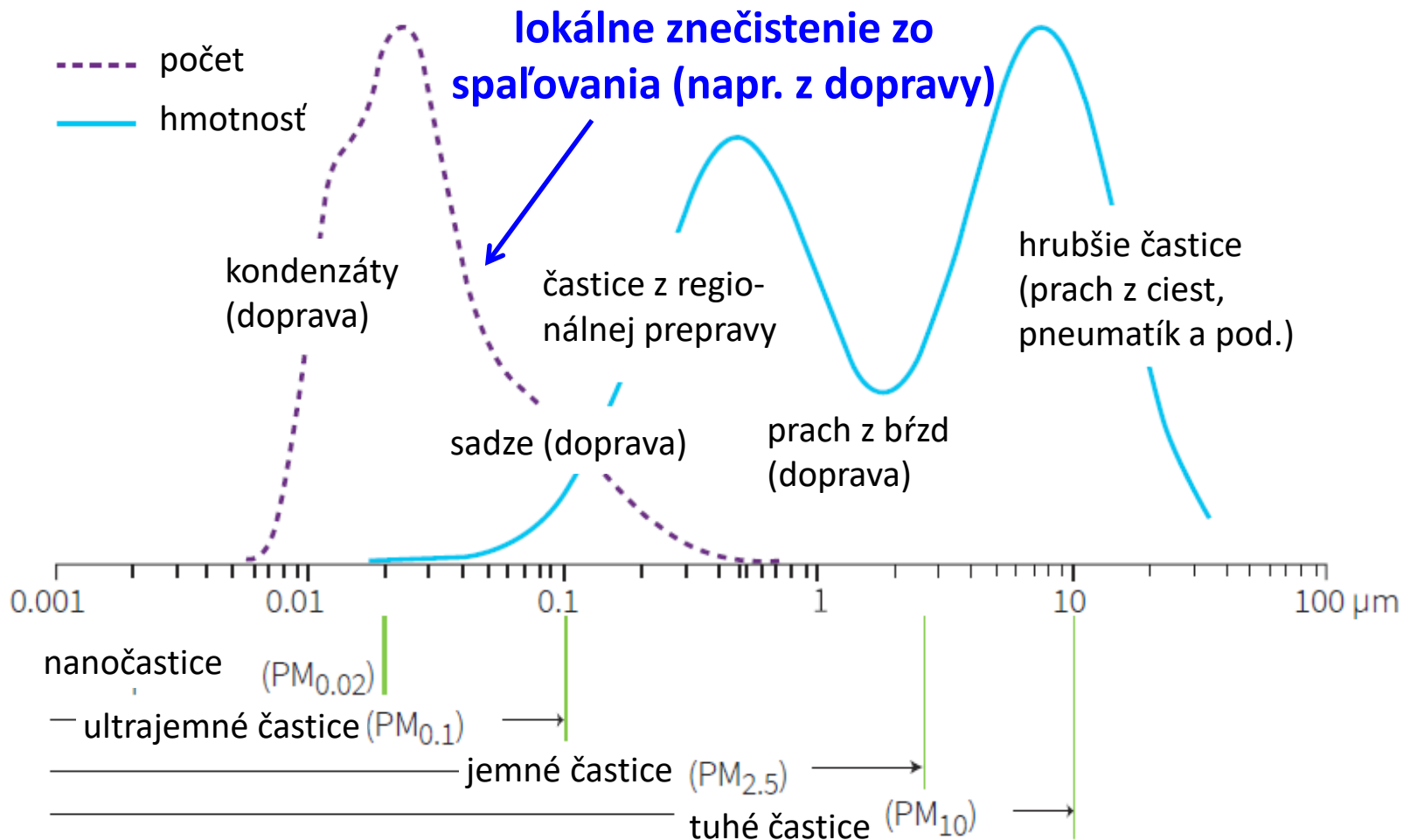
Hrubšie/jemné častice prevažujú hmotnosťou častíc.

Ultrajemné/nanočastice prevažujú počtom častíc.

Tuhé (prachové) částice v ovzduší

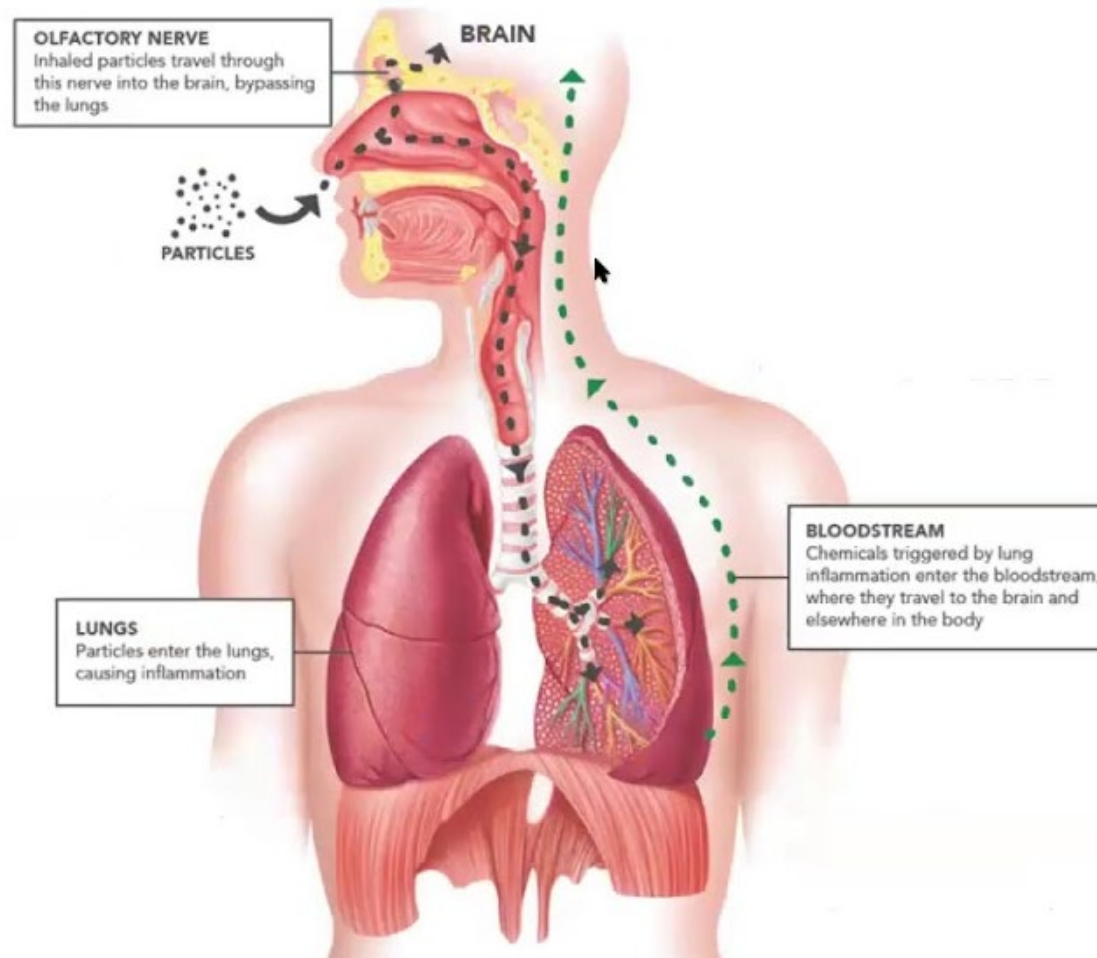
Distribúcia tuhých častíc podľa veľkosti

Ultrajemné častice

- Vznikajú pri lokálnom spaľovaní.
- Majú vysoký obsah toxických sadzí. Ich obrovský povrch je pokrytý PAU a ťažkými kovmi.
- Hromadia sa v najjemnejších častiach pľúc a prechádzajú do krvi.
- Sú nebezpečným toxickým kokteilom. Ich veľkosť im umožňuje preniknúť do najcitlivejších častí ľudského organizmu.

Príjem ultrajemných častíc z ovzdušia

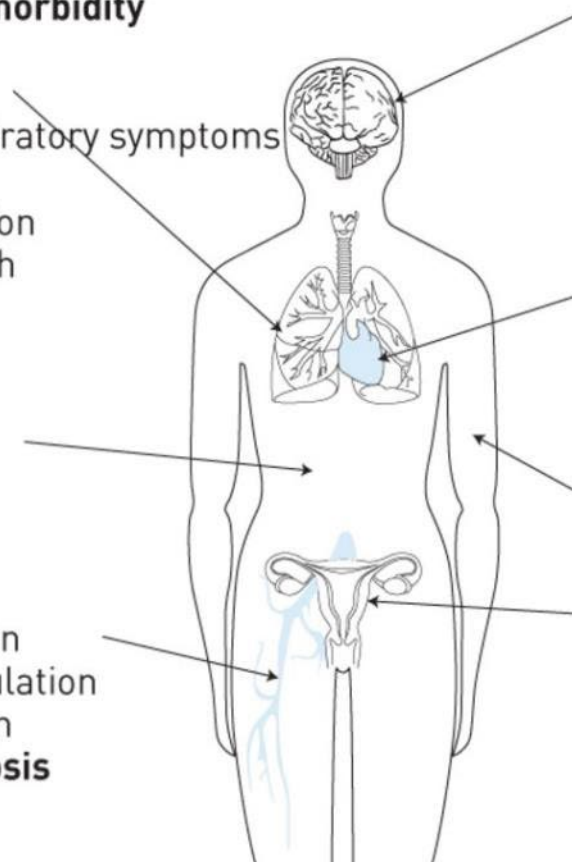
Rovnaký vplyv ako fajčenie tabaku

Respiratory disease mortality
Respiratory disease morbidity
Lung cancer
Pneumonia

Upper and lower respiratory symptoms
 Airway inflammation
 Decreased lung function
 Decreased lung growth

Insulin resistance
Type 2 diabetes
Type 1 diabetes
 Bone metabolism

High blood pressure
 Endothelial dysfunction
 Increased blood coagulation
 Systemic inflammation
Deep venous thrombosis

Stroke
 Neurological development
 Mental health
Neurodegenerative diseases

Cardiovascular disease mortality
Cardiovascular disease morbidity
Myocardial infarction
Arrhythmia
Congestive heart failure
 Changes in heart rate variability
 ST-segment depression

Skin ageing

Premature birth
Decreased birthweight
 Decreased fetal growth
 Intrauterine growth retardation
 Decreased sperm quality
 Pre-eclampsia

Agregované ultrajemné častice

Merania ultrajemných častíc v ovzduší

- Existuje veľa zariadení pre meranie ultrajemných častíc – alebo len “počtu častíc” v závislosti na intervale veľkosti.
- Používame P-Trak (interval veľkosti častíc 20-1 000 nm), aby sme sa vyhli najmenším časticiam a zarátali sadze.
- P-Track od TSI je veľmi stabilný pri 0-45°C a vlhkosti 20-90 %, ľahko sa ovláda a dá sa prenášať ako ručná batožina.

Podstatné rozdiely na Slovensku

Podstatné rozdiely na Slovensku

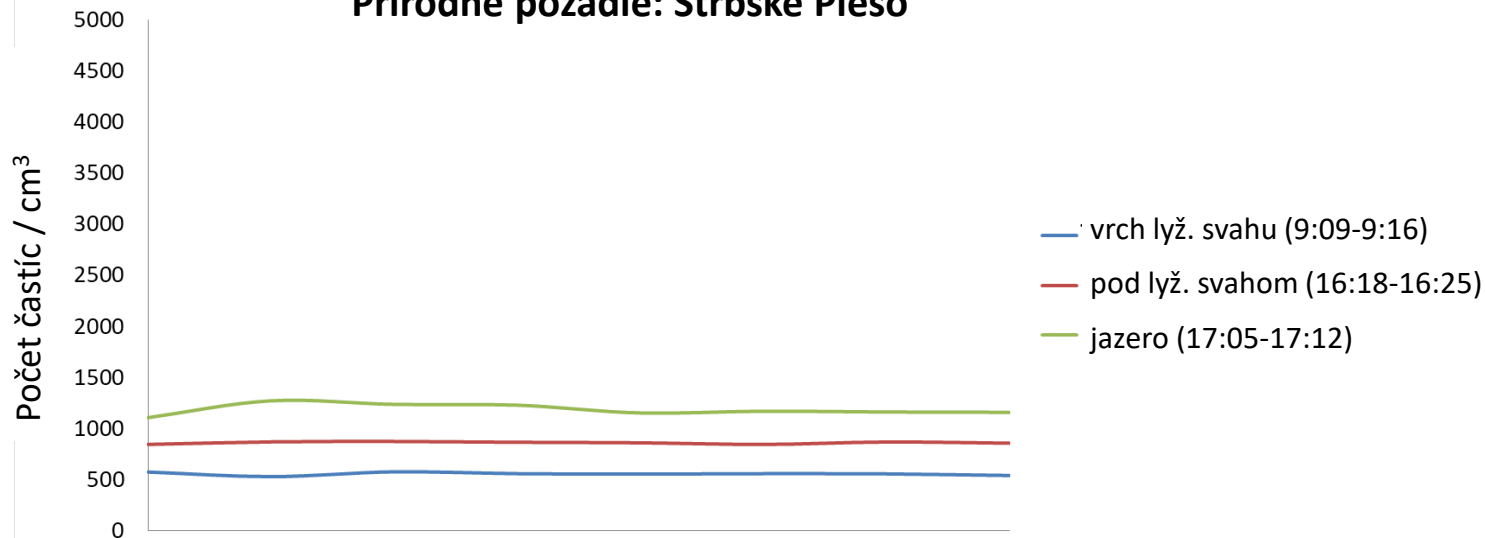
Merania znečistenia z dopravy

- 1) Prírodné pozadie na horách v 03/2020.
- 2) Mestské pozadie v parkoch v 09/2022.
- 3) Pozdĺž rušných ciest a križovatiek v 09/2022.
- 4) Vo vnútri auta v 09/2022.

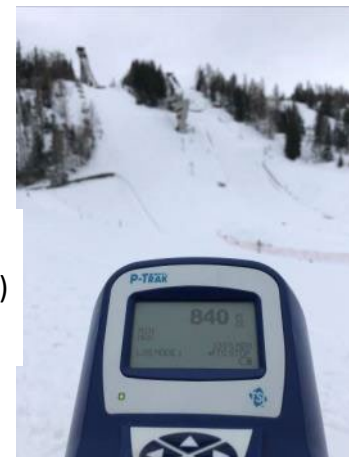
Všetky merania sú založené na sekundovom meraní (60 meraní za minútu), ale v grafoch sú použité minútové priemery, aby bol menší objem dát (čo zníži aj píky z kolísavých zdrojov znečistenia).

Prírodné pozadie v 03/2020

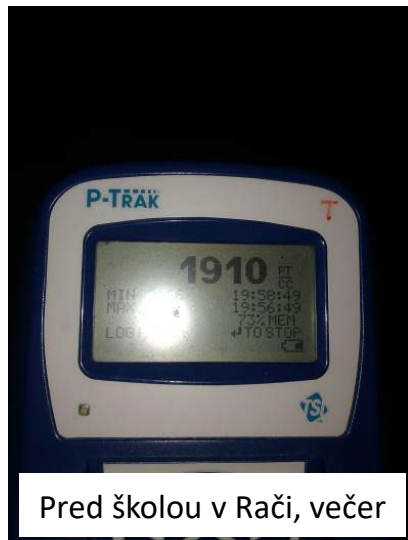
Prírodné pozadie: Štrbské Pleso

- Veľmi stabilné koncentrácie.

Mestské pozadie 09/2022

Pred školou v Rači, večer

Park Medická Záhrada

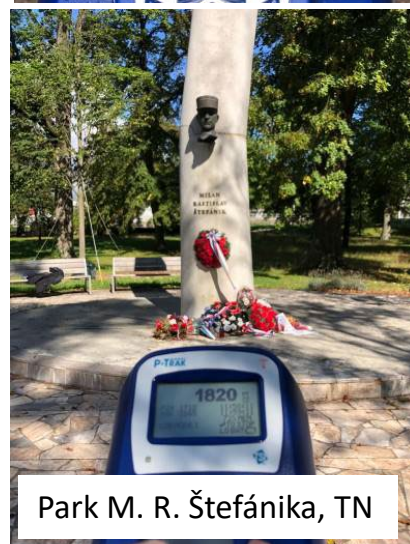
Horský park, BA

Centrum Trnavy

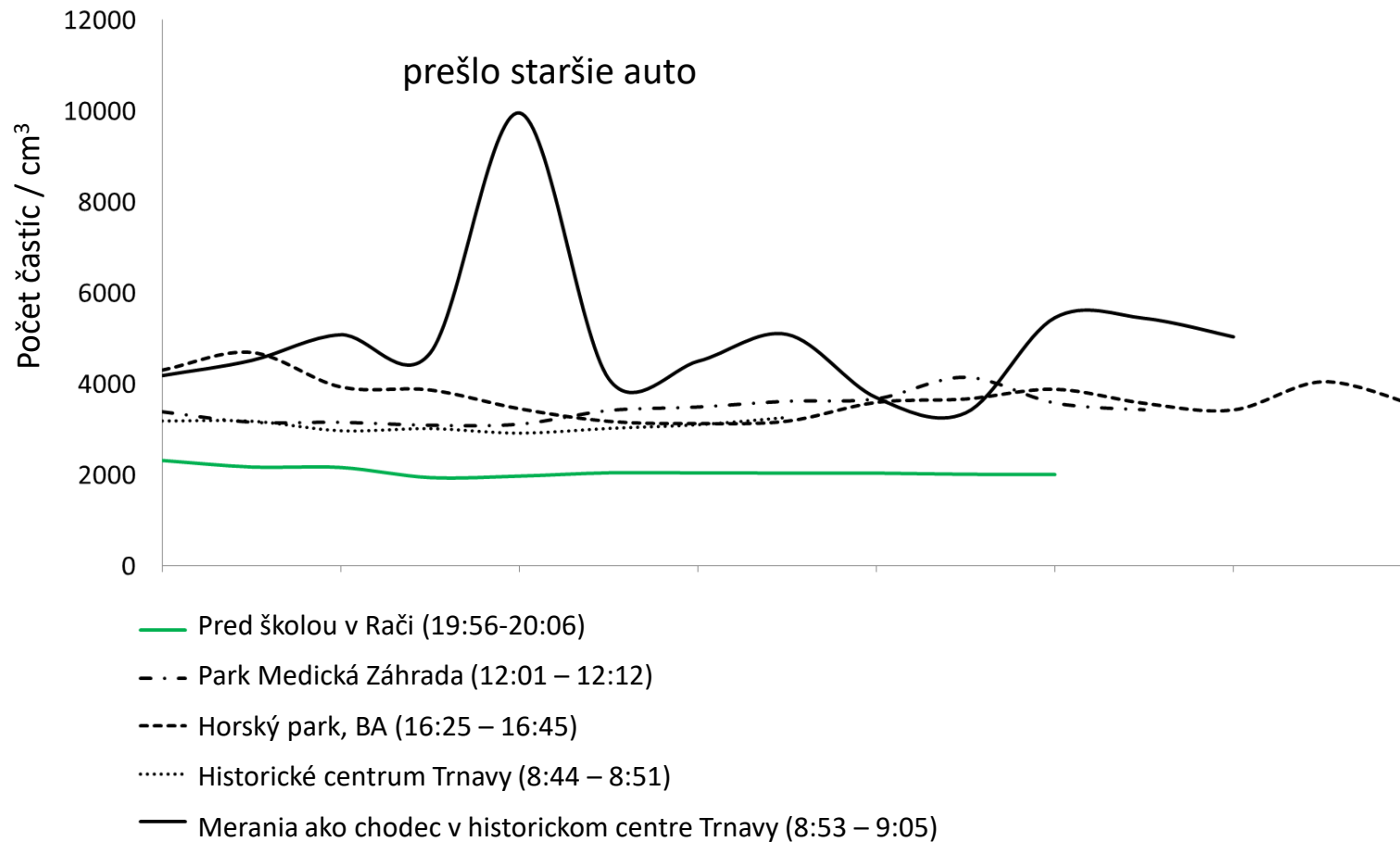

Centrum Trenčína

Park M. R. Štefánika, TN

Mestské pozadie v 09/2022

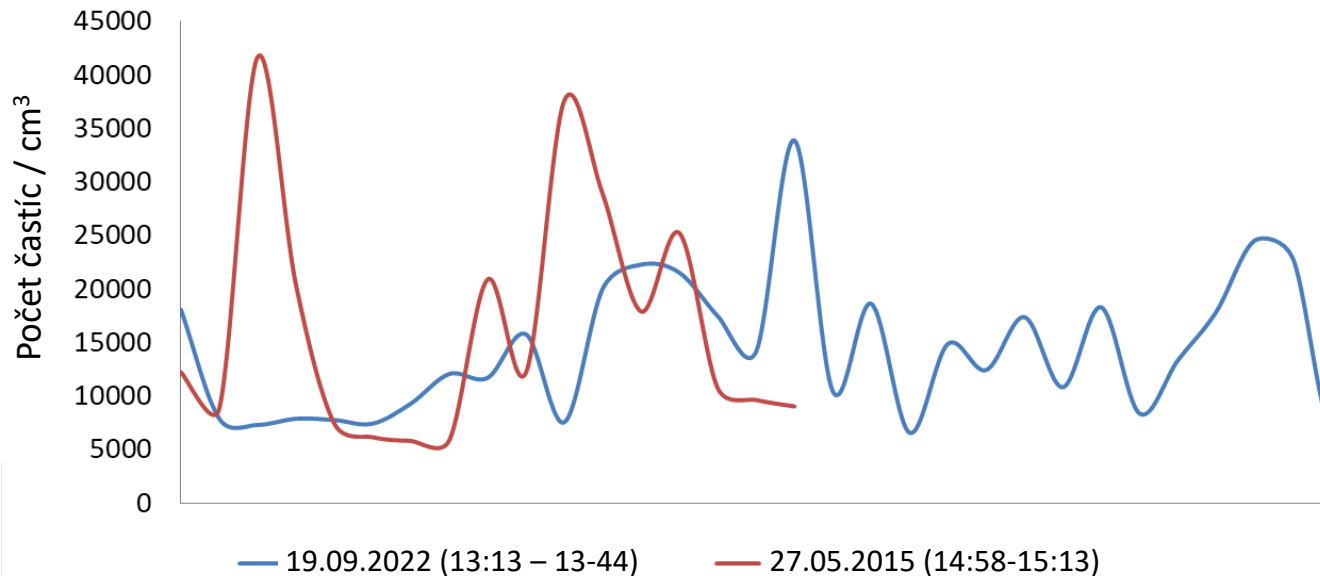

- Pomerne stabilné koncentrácie.

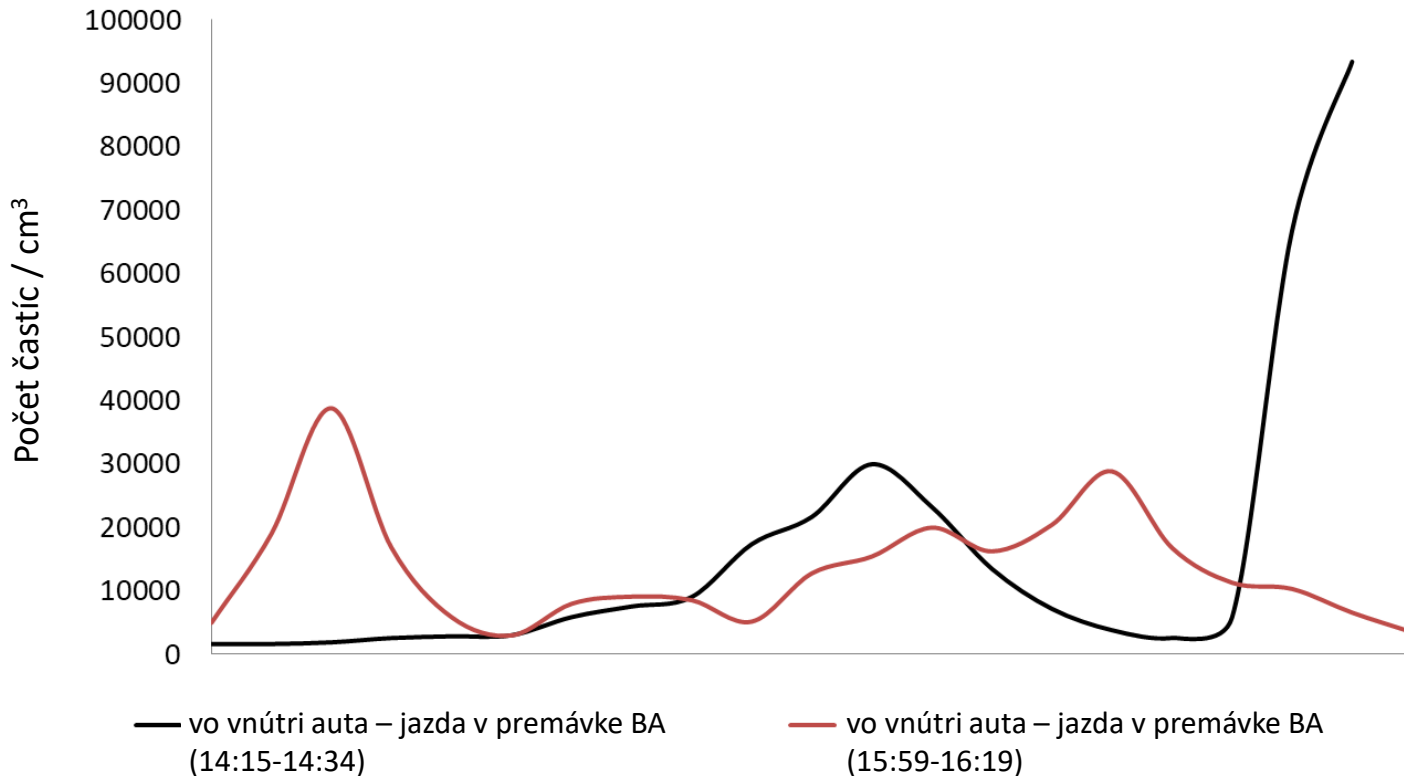
Veľká križovatka v Bratislave

Trnavské Mýto, pri automatickej monitorovacej stanici, 2022 a 2015

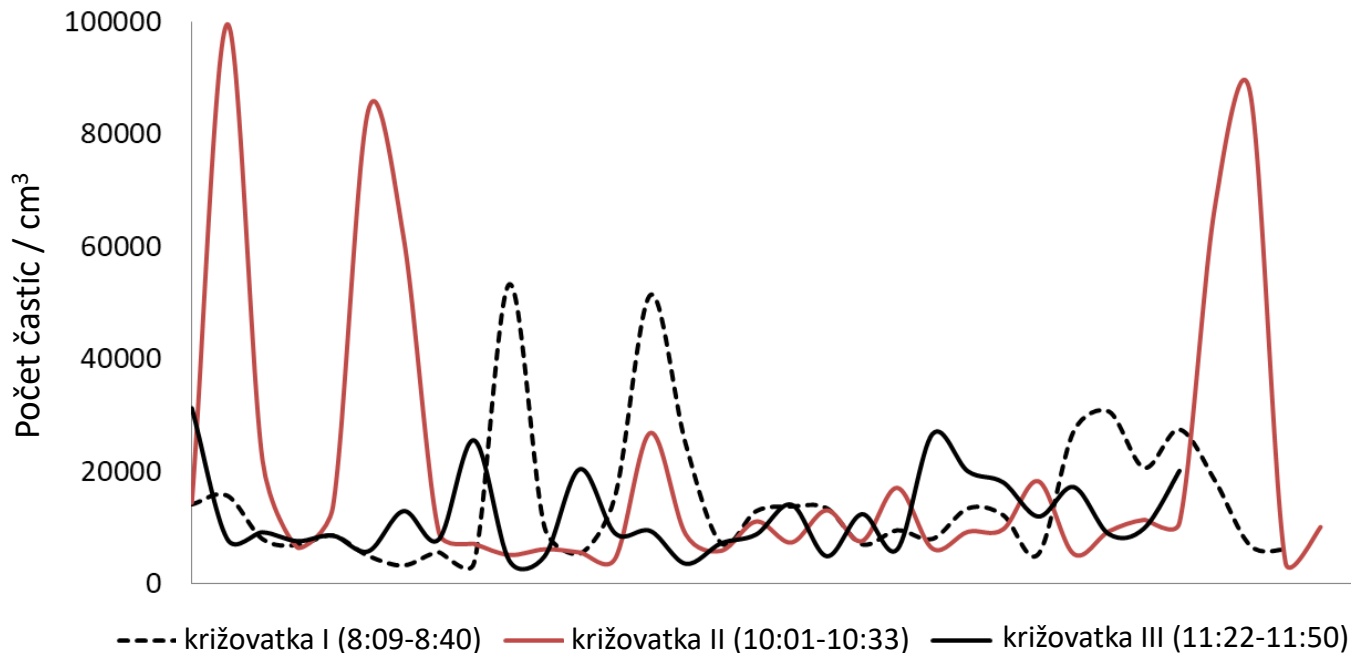
- Koncentrácie vykazujú vysoké fluktuácie.

V kabíne auta v Bratislave 09/2022

- Koncentrácie závisia na vozidle pred nami.

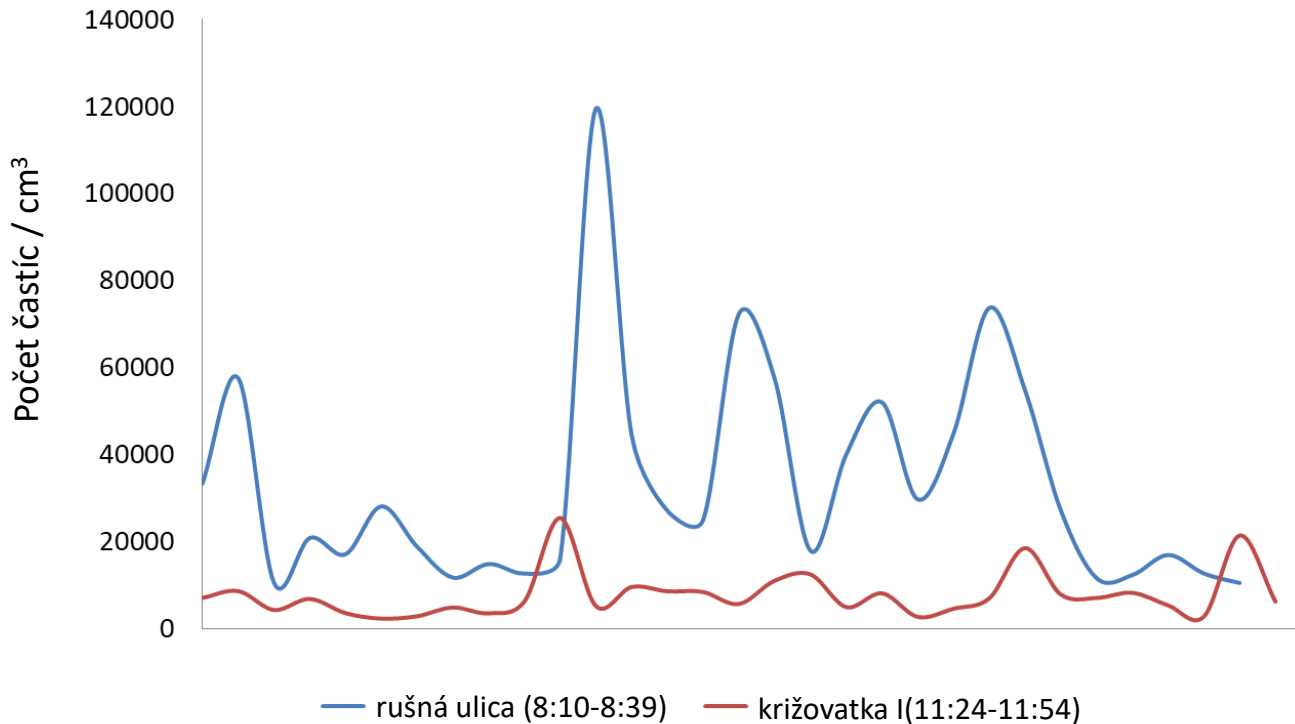
Veľké križovatky v Trnave 09/2022

- Koncentrácie vykazujú vysoké fluktuácie :
https://www.dropbox.com/s/0fw0cyoe3cs8fhn/IMG_9384%20%281%29.MOV?dl=0

Doprava v Trenčíne 09/2022

Rušná ulica a križovatka v Trenčíne

- Koncentrácie vykazujú vysoké fluktuácie.

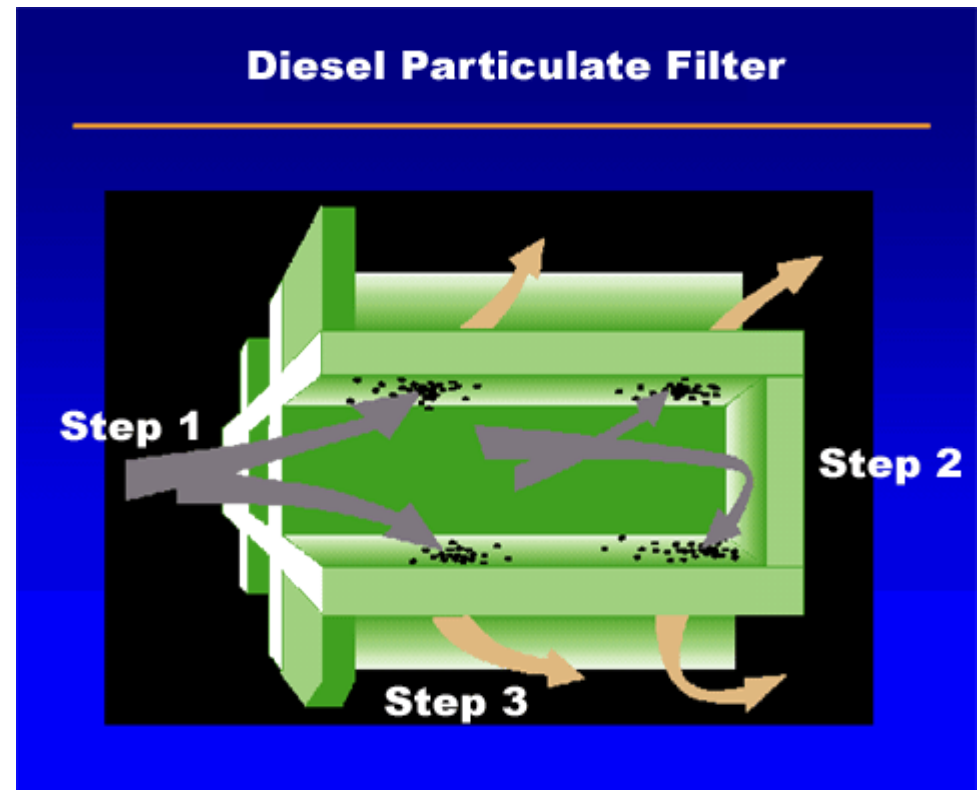
Znečistenie z dopravy na Slovensku

	Miesto	Počet meraní	Priemerné znečistenie (počet častíc/cm ³)
Priemerné typické prírodné pozadie			750
Priemerné typické mestské pozadie			3,250
Bratislava	pri ZŠ Tbiliská, Rača (7:47-7:59)	780	7,350
	križovatka s intenzívnou dopravou	1,920	16,750
	križovatka s menšou dopravou	1,920	7,275
	Trnavské mýto 2022	1,920	14,375
	Trnavské mýto 2015	1,020	16,500
	v kabíne auta I	1,200	16,075
	v kabíne auta II	1,280	13,400
Trnava	pri ZŠ J. Bottu	1,080	10,800
	križ. I (Študentská/Hospodárska)	1,920	14,775
	križ. II (Hlboká/Rybníková)	1,980	20,825
	križ. III (Kollárova/Hospodárska)	1,740	12,250
	pri nemocnici (Dohnányho/Stromová)	1,680	8,500
	pri sídle TSK	840	5,050
Diaľnica	z Trnavy do Trenčína	2,880	7,375
Trenčín	pri ZŠ Veľkomoravská	2,040	12,400
	rušná ulica – špička (Bratislavská)	1,800	33,050
	križ. -cez obed(Hasičská/M. Rázusa)	1,860	7,775

Problém sú staré dieslové autá ... bez filtra

Riešenie: filter pevných častíc

Nové autá s filtrom sú čisté

Riešenie: oveľa viac cyklodopravy

<https://www.youtube.com/watch?v=996Hg2GeUvo>

Ďakujem za pozornosť

Ing. Miloš Veverka, PhD.

milos.veverka26@gmail.com

www.cepta.sk

Vytvorené ako súčasť projektu **LIFE IP – Zlepšenie kvality ovzdušia** (LIFE18 IPE/SK/000010) podporeného Európskou úniou v rámci programu LIFE.

Projekt je spolufinancovaný z prostriedkov štátneho rozpočtu SR prostredníctvom MŽP SR.

